

Súd: Krajský súd Prešov
Spisová značka: 13Co/17/2016
Identifikačné číslo súdneho spisu: 8213202210
Dátum vydania rozhodnutia: 01. 06. 2016
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Jozef Škrab
ECLI: ECLI:SK:KSPO:2016:8213202210.2

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Prešove v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Jozefa Škraba a členov JUDr. Petra Šama a JUDr. Mareka Kohúta, v právnej veci žalobcu: CD Consulting s.r.o., so sídlom Politických väzní 1272/21, Nové Město, Praha 1, IČO: 26429705, Česká republika, zastúpeného Advokátskou kanceláriou: Fridrich Paľko, s.r.o., so sídlom Bratislava, Grösslingova 4, IČO: 36 864 421, proti žalovanému: A. E., C. E. XX/XX, E., o zaplatenie 874,50 eur s prísl., na odvolanie žalobcu proti rozsudku Okresného súdu Bardejov zo dňa 3.11.2015 pod č. k. 3C/64/2013-74, jednohlasne takto

rozhodol:

P r i p ú š ť a späťvzatie návrhu, pokiaľ bol požadovaný zmenkový úrok nad 0,06 % denne, v tejto časti **r u š í** rozsudok súdu prvého stupňa o zamietnutí tohto návrhu a v tomto rozsahu konanie **z a s t a v u j e**.

P o t v r d z u j e rozsudok súdu prvého stupňa v jeho zvyšnej zamietajúcej časti a vo výroku o trovách konania.

N e p r i z n á v a žalovanému náhradu trov odvolacieho konania.

o d ô v o d n e n i e :

Okresný súd Bardejov vyššie označeným rozsudkom zamietol žalobu, ktorou žalobca žiadal zaviazať žalovaného na zaplatenie zmenkovej sumy 874,50 eur s príslušenstvom. Zároveň rozhodol, že náhradu trov konania žalovanému nepriznáva.

Vychádzal zo zistenia, že žalobca podal na tamojšom súde návrh na uplatnenie pohľadávky podľa Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) 861/2007, ktorým sa ustanovuje európske konanie vo veciach s nízkou hodnotou sporu. Ním sa domáhal voči žalovanému zaplatenia zmenkovej sumy 874,50 eur s príslušenstvom tak, ako je to presne špecifikované v dôvodoch napadnutého rozsudku. Žalobca odôvodnil žalobu tým, že ako indosatár nadobudol všetky práva zo zmenky vystavenej žalovaným dňa 16.12.2008 na zmenkovú sumu 27.799,67 Sk, pričom sa zaviazal aj k úhrade zmenkového úroku vo výške 0,25 % denne od 25.4.2009.

Prvostupňový súd vykonal dôkazy oboznámením sa so zmenkou zo dňa 16.12.2008, ako aj so Zmluvou o úvere zo dňa 16.12.2008 a s ďalšími listinnými dôkazmi. V prvom rade posúdil platnosť zmenky z hľadiska jej formálnych náležitostí vyžadovaných zákonom č. 191/1950 Sb. - Zákon zmenkový a šekový. Preskúmal predloženú zmenku a zistil, že ide o vlastnú zmenku, ktorá má uvedené dve možnosti zaplatenia, čo spôsobuje jej absolútnu neplatnosť. V zmenke sú totiž uvedené dva údaje o zročnosti, čo spôsobuje neurčitost' dohody o zročnosti v súlade s § 37 ods. 1 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého právny úkon sa musí urobiť slobodne a vážne, určite a zrozumiteľne; inak je neplatný.

Neurčitý údaj zročnosti zmenky je spôsobený zápismi údajov na zmenke, keď zo zápisu „zaplatím za túto zmenku pri predložení“ je uvedená zročnosť zmenky na videnie a z údajov „na platenie predložiť v lehote štyroch rokov od vystavenia“ je uvedená zročnosť zmenky na určitý čas po dате vystavenia. Jedná sa teda o neurčitý údaj zročnosti, resp. o zročnosť postupnú, ako je to uvedené v ustanovení § 33 ods. 2 zákona 191/1950 Sb. Takáto zmenka sa považuje za neplatnú (rozhodnutie Najvyššieho súdu SR 1Obdo/59/2010 zo dňa 26.1.2011). Problematiku zročnosti zmenky upravuje § 33 a nasledujúce zákona 191/1950 Sb., kde sú taxatívne vymenované štyri spôsoby, ktorými je možné stanoviť zročnosť. Iný spôsob určenia zročnosti zakladá neplatnosť zmenky (rozsudok Najvyššieho súdu SR 1Obo/23/2010, rozsudok Vrchného súdu v Prahe 9Cmo/504/1998). Prvý spôsob zročnosti zmenky je, že sú zročné na videnie - vistazmenky. Druhý spôsob zročnosti zmenky je na určitý čas po videní (napr. za 30 dní po videní) nazývané lehotové vistazmenky. Tretí spôsob zročnosti zmenky je určitý čas po vystavení (napr. za 30 dní po vystavení) nazývané datozmenky. Štvrtý spôsob zročnosti zmenky je fixná zmenka, ktorá má uvedený konkrétny dátum zročnosti, pričom je prípustný aj opisný spôsob, ak z neho vyplýva konkrétny deň, v ktorý sa má platiť. V prejednávanej veci bola určená kombinovaná zročnosť, a to jednak na videnie a jednak fixná zmenka s povinnosťou platenia v lehote štyroch rokov od vystavenia. Dospel k záveru, že predložená zmenka žalobcom nemala náležitosti podľa § 33 ods. 1 zákona 191/1950 Sb. a preto je v zmysle odseku 2 citovaného paragrafu neplatná. Preto žalobu zamietol.

Súd prvého stupňa zároveň posúdil uplatnený nárok aj v súvislosti s právnou úpravou viažucou sa na ochranu spotrebiteľa z dôvodu, že predložená zmenka bola vystavená ako súčasť zmluvy o úvere, uzavretou medzi právnym predchodcom žalobcu a žalovaným. Uviedol, že súd v konaniach o právach z indosovanej zmenky v zásade neskúma kauzu pôvodného právneho vzťahu, z ktorého zmenka vznikla (najmä § 495 Občianskeho zákonníka a § 17 zákona 191/1950 Sb.). Právna konštrukcia indosácie zmenky s využitím tretej osoby (indosatára) umožňuje od žalovaného ako spotrebiteľa vymôcť jednak plnenie z neprijateľnej zmluvnej podmienky a jednak plnenie úrokov a poplatkov v rozpore s povinnosťou poskytovateľa úveru uvádzať v zmluvách ročnú úrokovú sadzbu a RPMN. Právny inštitút zmenky je síce založený na prísnej formálnosti zmenkových vzťahov, avšak táto formálnosť samotná by nemala vychyľovať práva zo zmenkového vzťahu v prospech jednej zo zúčastnených strán. Zmenkový dlžník a zmenkový veriteľ sú formálne v právne rovnocennom postavení, avšak faktická situácia môže byť odlišná. Naviac dochádza k situácii, že zmenka je využívaná vo vzťahu k tým subjektom, od ktorých nie je možné očakávať hlbšie právne povedomie (spotrebiteľ), čo pre nich môže mať celkom fatálne dôsledky v podobe vzniku dlhovej špirály (IV. ÚS 457/10 Ústavného súdu CZ). Nie je možné totiž prehliadať možné zneužitie zmenkového inštitútu v neprospech jednej zmluvnej strany. Keďže zmenka bola vystavená žalovaným v súvislosti s uzavretou spotrebiteľskou zmluvou o úvere, súd ex offio preskúmal zmluvné podmienky a dospel k záveru, že v oboznamovanej zmluve sa jedná o neprijateľné zmluvné podmienky v časti vyplňacieho práva zmenky a preto bez platnej dohody o vyplňacom práve nemôže byť zmenka platná.

Ďalej konštatoval, že dohoda o vyplnení zmenky je obsiahnutá vo všeobecných podmienkach poskytnutia úveru, teda jej obsah a ani konkrétne znenie nebolo so spotrebiteľom individuálne dohodnuté. Samotné dojednanie v čl. 17 VOP, podľa ktorého „zmenková suma bude pozostávať zo sumy všetkých peňažných nárokov veriteľa voči dlžníkovi, ktoré veriteľovi vzniknú ku dňu vyplnenia zmenky“, je v priamom rozpore s ustanovením § 4 ods. 6 z. č. 258/2001 Z. z.. V zmysle zmenky sa zmenková suma úročí zmenkovým úrokom 0,25 % denne odo dňa, kedy sa stal v zmysle čl. 4 všeobecných podmienok poskytnutia úveru splatný celý dlh. K samotnému vyplneniu zmenky teda veriteľ ako remitent pristúpil až v príčinnej súvislosti so zosplatnením celého dlhu, pričom k zosplatneniu dlhu došlo z dôvodu neplnenia zmluvných záväzkov zo strany spotrebiteľa. Dojednanie dohody o vyplnení zmenky súd považoval za podmienku, ktorá je v zmysle čl. 2 písm. a) v spojení s ustanovením prílohy ods. 1 písm. e) Smernice 93/13/EHS výslovne nekalá, nakoľko ide o podmienku, ktorej účinkom a dôsledkom by bolo priznanie za neplnenie záväzku zo strany spotrebiteľa neprimerane vysokého príslušenstva pohľadávky - zmenkový úrok 0,25 % denne. Takéto zmluvné dojednanie predstavuje neprijateľnú podmienku uvedenú v spotrebiteľskej zmluve. Podľa § 54 ods. 5 Občianskeho zákonníka, neprijateľné podmienky upravené v spotrebiteľských zmluvách sú neplatné. Prvostupňový súd tak dospel k záveru, že dohoda o vyplnení zmenky, obsiahnutá vo všeobecných podmienkach poskytnutia úveru, je právnym úkonom obchádzajúcim zákon, ktorý je v zmysle § 39 Občianskeho zákonníka absolútne neplatný a preto sankčný úrok vpísaný v zmenke vo výške 0,25 % denne spôsobuje neplatnosť zmenky.

Z uvedených dôvodov prvostupňový súd posúdil nárok žalobcu ako nedôvodný a preto jeho žalobu zamietol.

O trovách konania súd prvého stupňa rozhodol podľa § 142 ods. 1 O.s.p. Žalobca bol v konaní celkom neúspešný a preto mu súd prvého stupňa náhradu trov konania nepriznal. V celom rozsahu úspešnému žalovanému rovnako náhradu trov konania nepriznal, pretože mu žiadne nevznikli.

Proti rozsudku súdu prvého stupňa podal žalobca odvolanie, ktorým navrhol tento zmeniť a jeho návrhu vyhovieť a tiež priznať náhradu trov odvolacieho konania. Odvolanie podal z dôvodu, že konanie má inú vadu, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, že v konaní došlo k vadám uvedeným v § 221 ods. 1 O.s.p., t.j. že účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, a tiež, že rozhodnutie súdu prvého stupňa vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 205 ods. 2 písm. a), b), f) O.s.p.). Prvostupňový súd síce opiera svoje rozhodnutie o znenie úverovej zmluvy a Všeobecných podmienok poskytnutia úveru k zmluve, avšak neuvádza, ktorá sporová strana listinné doklady v konaní predložila, alebo či súd sám zabezpečil tieto doklady bez návrhu sporových strán. Žalobca, a podľa dostupných informácií ani žalovaný, nenavrhovali doplnenie dôkazov. Podľa ust. § 120 O.s.p. dokazovanie v sporovom konaní je ovládané prejednávacou zásadou, čo znamená, že súd vychádza len zo skutočností tvrdných účastníkmi a vykonáva len tie dôkazy, ktoré účastníci navrhli. V danom konaní svoj postup súd vôbec nezdôvodnil a na základe týchto skutočností má žalobca za to, že rozhodnutie je nepreskúmateľné. Predložil súdu ako dôkaz o svojich nárokoch platnú zmenku a keďže táto spĺňa všetky formálne a materiálne náležitosti predpokladané zák. č. 191/1950 Zb. o zmenkách a šekoch, dokázal jasne, úplne a zrozumiteľne svoje právo na úhradu zmenkovej sumy a jej príslušenstva. Ustanovenie § 120 ods. 1 O.s.p. in fine síce súdu umožňuje, aby v sporovom konaní vykonal aj iné dôkazy ako tie, ktoré navrhli účastníci konania, avšak tento postup je možné využiť len výnimočne, ak je vykonanie nenavrnutých dôkazov nevyhnutné pre rozhodnutie vo veci a nevykonanie nejakého dôkazu môže byť príčinou toho, že súd nemôže rozhodnúť. Potreba vykonať ďalšie dôkazy musí vyplývať zo samotného doterajšieho dokazovania. V danej veci súd mohol a mal rozhodnúť o práve na úhradu zmenkovej sumy a jej príslušenstva len z predloženej zmenky. Žalovaný mohol na základe čl. 5 ods. 3 a ods. 6 Nariadenia vzniesť námietky voči zmenke. Ak tak však neurobil, musia byť akékoľvek iné námietky odmietnuté, a to z dôvodu uplatnenia koncentračnej zásady konštruovanej Nariadením. Súd z vlastnej iniciatívy bez návrhu žalovaného a bez legitímneho podnetu na ťarchu žalobcu vykonal dokazovanie, ktoré údajne preukazovalo jeho charakter ako spotrebiteľa. Uvedené správanie súdu je neprijateľné, v právnom štáte predstavuje výrazný zásah do práva na spravodlivý súdny proces, ktoré je garantované čl. 46 ods. 1 Ústavy SR, ako aj čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Prvostupňový súd navyše pri vydávaní rozhodnutia vychádzal z podľa neho nesporných skutočností. Za nesporné považoval to, že žalovaný so spoločnosťou Pohotovosť, s.r.o., uzatvoril zmluvu o úvere, ďalej že zmenka, ktorá je predmetom tohto konania, je zabezpečovacou zmenkou a že žalovaný uzavrel zmluvu o úvere ako spotrebiteľ. Uvedené údajne nesporné skutočnosti však neboli tvrdením ani jedného z účastníkov konania. Súd tieto údajne nesporné fakty vyabstrahoval z dokazovania, ktoré si sám navrhol. Takéto skutočnosti jednoznačne nemožno považovať za nesporné. Žalovaný a ani žalobca sa k týmto skutočnostiam nikdy nevyjadrili. Preto neexistuje spôsob, akým by súd mohol dospieť k nespornosti týchto skutočností. Dospel k rozhodnutiu na základe aplikácie nesprávnych právnych predpisov, ako aj nesprávnej interpretácie príslušných právnych predpisov a práva Európskej únie. Zdôraznil, že predmetom konania je výlučne zmenka a nie iný záväzkový právny vzťah. Prvostupňový súd ignoroval ust. § 17 Zákona o zmenkách a šekoch. Je síce prípustné za určitých okolností uplatňovať tzv. kauzálne námietky voči žalobcovi, avšak námietka musí byť vznesená zo strany žalovaného a predovšetkým žalovaný v tejto situácii nesie dôkazné bremeno na preukázanie svojich tvrdení. V tejto súvislosti poukázal na rozsudok Najvyššieho súdu ČR sp. zn. 25Cdo/1839/2000, keď pri rozhodovaní vychádzal z rovnakej právnej úpravy, aká je aplikovateľná aj v tomto konaní, pričom tento judikát je použiteľný na prejednávajúcu vec. Vzhľadom na úplnú samostatnosť, oddelenosť, nezávislosť zmenkového záväzku, nie je možné hovoriť o tom, že zmenka je zmenkou podľa zákona o spotrebných úveroch a že tomuto zákonu odporuje. Zmenka uplatnená v tomto konaní má všetky zákonom predpísané náležitosti a teda ide o zmenku platnú. Uplatnený nárok je tak v celom rozsahu dôvodný. Uvedené závery potvrdzuje aj uznesenie Krajského súdu v Prešove sp. zn. 10C/79/2013 zo dňa 5.9.2013 a takisto uznesenie Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 43CoZm/10/2013 zo dňa 21.11.2013, ktoré boli vydané v skutkovo a právne zhodných veciach žalobcu.

Žalovaný sa na odvolanie žalobcu nevyjadril.

Odvolací súd podľa § 212 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 214 ods. 2 O.s.p. prejednal vec v medziach, ktorých sa odvolateľ domáhal jej preskúmania, a dospel k záveru, že odvolanie žalobcu nie je dôvodné.

V súvislosti s odvolacími námietkami považuje odvolací súd za dôležité poukázať na spoločné stanovisko Občianskoprávneho a Obchodnoprávneho kolégia Najvyššieho súdu SR zo dňa 20.10.2015, v zmysle ktorého, ak žalobca ako dôkaz osvedčenia uplatneného nároku doloží zmenku, platí bez ohľadu na povahu procesného nástroja, ktorý žalobca použil, že:

1. pokiaľ z akýchkoľvek okolností v prejednávanej veci vyplynie konajúcemu súdu súvislosť s nekalou povahou či neprípustnosťou uplatneného nároku, je tento ex offa povinný zabezpečiť prieskum nároku v intenciách možnej absolútnej neplatnosti úkonu, v ktorom má nárok základ;
2. pokiaľ súd nevzhladne žiadnu nekalosť či neprípustnosť predloženého návrhu, súd pristúpi k prieskumu uplatneného nároku v rozmedzí prípadne vznesených námietok zohľadňujúc ich rozsah a povahu pri rešpektovaní povinnosti posúdiť prípadnú absolútnu neplatnosť úkonu, ak to z vykonaného dokazovania vyplynie. Ak je vystaviteľom zmenky spotrebiteľ, je možné túto skúmať až po úroveň dohody o vyplňovacom práve aplikujúc právnu úpravu platnú a účinnú v čase, kedy bola zmenka vystavená. Aj v prípade, že nie sú podané kauzálne námietky vystaviteľom zmenky (bez ohľadu na to, či je spotrebiteľom), ktorý je na strane žalovaného, je možné preskúmať a podľa okolností prípadu posúdiť nárok na uplatnený úrok zo zmenky ako nárok uplatnený v rozpore s dobrými mravmi, ak výška uplatneného nároku podľa úvahy súdu takýto exces dosahuje.

Odvolací súd ďalej v súvislosti s odvolacími námietkami uvádza, že všeobecný súd je i pri rešpekte k špecifickej, prísne formálnej povahe inštitútu zmenky a jeho historickým koreňom povinný vždy prihliadnuť aj k okolnostiam konkrétnej veci. V prípade spotrebiteľa nesmie prehliadať jeho špecifické záujmy a postavenie. Pri svojej rozhodovacej činnosti musí hľadať také interpretačné a aplikačné východiská, ktoré zabránia zneužívaniu práv v dôsledku aplikácie zmenkových inštitútov neprimerane v neprospech niektorého z účastníkov v zmenkových vzťahoch. V súvislosti s vyššie uvedeným je treba uviesť, že z obsahu spisu vyplýva, že uvedená zmenka bola vystavená dňa 16.12.2008 na sumu 874,50 eur (27.799,67 Sk), pričom v dolnom ľavom rohu je uvedené číslo zmluvy, a to XXXXXXX. Uvedené číslo je na zmluve o úvere uzavretej medzi veriteľom Pohotovosť, s.r.o., a žalovaným (č. I. 5 pripojeného spisu 3Er/587/2010). Zmluva o úvere bola uzavretá 16.12.2008. Podľa nej veriteľ poskytol dlžníkovi úver vo výške 331,94 eur (10.000,- Sk). V tom čase ustanovenie § 4 ods. 6 zák. č. 258/2001 Z.z. o spotrebiteľských úveroch zakazovalo splniť dlh zmenkou alebo šekom. Veriteľ smel prijať od dlžníka zmenku alebo šek na zabezpečenie svojich nárokov zo spotrebiteľského úveru len ak išlo o zabezpečovaciu zmenku a zmenková suma v čase vyplnenia bola maximálne vo výške aktuálnej výšky nesplateného spotrebiteľského úveru a príslušenstva (vrátane zmluvných pokút a iných nárokov veriteľa zo zmluvy o spotrebiteľskom úvere) vo výške maximálne 30 % istiny poskytnutého spotrebiteľského úveru. Zmenku prijatú, resp. vyplnenú veriteľom v rozpore s predchádzajúcou vetou, veriteľ nesmel prijať a bol povinný ju dlžníkovi kedykoľvek na požiadanie vydať. Ustanovenie tohto odseku platilo aj v prípade zmeny majiteľa zmenky alebo postúpenia práv zo zmenky. Z uvedeného textu vyplýva, že zmenka bola vyplnená v rozpore s týmto ustanovením a preto sa žalobca nemohol domáhať plnenia z uvedenej zmenky.

Pokiaľ ide o dohodu o vyplňovacom práve uvedenú vo Všeobecných podmienkach poskytnutia úveru, tu odvolací súd uvádza, že obchodné podmienky v spotrebiteľských zmluvách majú slúžiť hlavne k tomu, aby nebolo nevyhnutné do každej zmluvy prepisovať dojednanie technického a vysvetľujúceho charakteru. Nesmú slúžiť na to, aby do nich v neprehľadnej, zložito formulovanej a malými písmenami písanej forme dodávateľ ukryl dojednanie, o ktorých predpokladá, že pozornosti spotrebiteľa uniknú. Pokiaľ tak napriek tomu dodávateľ koná, nepočína si v právnom vzťahu poctivo a takýmto konaním nemožno priznať právnu ochranu. Fakticky je pritom zmluvná sloboda spotrebiteľa pri určovaní, ktoré dojednanie budú uvedené v zmluve a ktoré vo všeobecných podmienkach, len zdanlivá, lebo obe listiny vo formulárovej podobe pripravuje dodávateľ a s ohľadom na nepomer vo vyjednávacej sile dodávateľa a spotrebiteľa je na prvý pohľad zrejmé, že sa spotrebiteľ ťažko môže domôcť zmeny predom pripravených zmluvných dojednaní. Doložka v zmluve uzavretej adhéznym spôsobom, ktorá odkazuje na podmienky uvedené mimo vlastný text zmluvy, je platná, len ak slabšia strana s doložkou a jej významom bola oboznámená, alebo ak sa preukáže, že význam doložky musela poznať. Tieto podmienky v danom prípade, pokiaľ ide o dohodu o vyplňovacom práve blankozmenky, splnené neboli, a preto aj

z toho hľadiska je treba považovať zakomponovanie dohody o vyplňovacom práve blankozmenky do Všeobecných podmienok poskytnutia úveru za také, ktoré sú v rozpore s dobrými mravmi.

V priebehu odvolacieho konania došlo k čiastočnému späťvzatiu návrhu zo strany žalobcu, keď žiadal zastaviť konanie v časti zmenkového úroku 0,19 % denne oproti pôvodne požadovanom 0,25 % denne, teda žiadal priznať len zmenkový úrok vo výške 0,06 % denne. Vzhľadom na čiastočné späťvzatie návrhu odvolací súd pripustil čiastočné späťvzatie žaloby v časti zaplataenia zmenkového úroku nad 0,06 % denne, v tejto časti zrušil rozsudok súdu prvého stupňa o zamietnutí tohto návrhu a v tomto rozsahu konanie zastavil (§ 208 O.s.p.).

Odvolací súd preto potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa v jeho zvyšnej zamietajúcej časti a vo výroku o trovách konania ako vecne správny (§ 219 ods. 1 O.s.p.).

O trovách odvolacieho konania odvolací súd rozhodol podľa § 224 ods. 1 v spojení s § 142 ods. 1 O.s.p.. Keďže úspešnému žalovanému trovy odvolacieho konania nevznikli, ich náhrada mu priznaná nebola.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku odvolanie nie je prípustné.